

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลดงมะยาง

อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๔
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิงหาคม ๒๕๖๓

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ ได้ดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ

สิงหาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูปภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-1
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดอุบลราชธานี	2-3
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	2-5
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2566	2-8
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2566	2-8
2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2565	2-10
3-1 สมบัติดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	3-3
5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	5-3
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	6-4
7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-6
7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-8
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-10

สารบัญญรูป

รูปที่

หน้า

1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	2-1
2-2	สมดุลงน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดอุบลราชธานี	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	6-5
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา การเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับ ฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและ เกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการ พัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพ ของทรัพยากรของตำบล

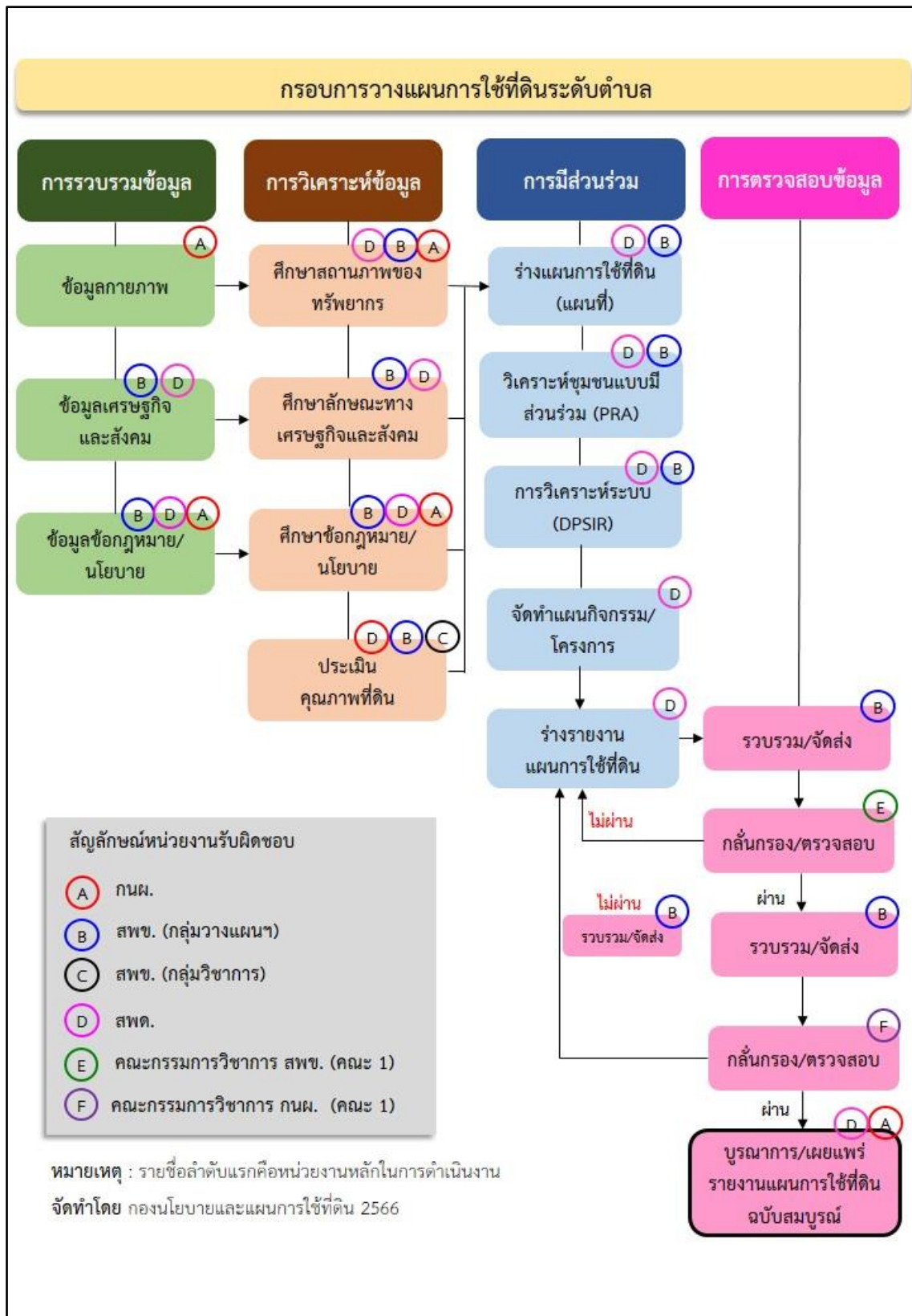
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่ สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณใน พื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ใส่ใจในปัญหา มุ่งพัฒนาแก้ไข น้ำไหลไฟสว่าง ทางดี ประเพณีดำรง ส่งเสริมคุณภาพชีวิต พัฒนา เศรษฐกิจ ระดมความคิดเพื่อพัฒนา ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาประชาธิปไตย ห่างไกลยาเสพติด” (เทศบาลตำบลดงมะยาง, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเสี้ออำนาจ มีพื้นที่ประมาณ 22.48 ตารางกิโลเมตร หรือ 14,052 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเค็งใหญ่ อำเภอหัวตะพาน ตำบลโคกกกลาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองแก้ว อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ตำบลเหล่าบก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลโคกกกลาง ตำบลอำนาจ อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลเค็งใหญ่ ตำบลหนองแก้ว อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ

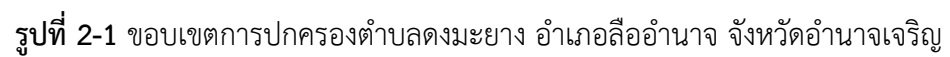
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านดงมะยาง	หมู่ที่ 5 บ้านดงมะยาง
หมู่ที่ 2 บ้านหนองนกหอ	หมู่ที่ 6 บ้านแย
หมู่ที่ 3 บ้านหนองแคน	หมู่ที่ 7 บ้านดงมะยาง
หมู่ที่ 4 บ้านหนองแคนใหญ่	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ตำบลดงมะยาง ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาด เล็กน้อย มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ลำเซบก ห้วยกุดสิม ห้วยดอนหวาย ห้วยแดง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.4 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,705.5 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 122 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 338.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 20 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดอุบลราชธานี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

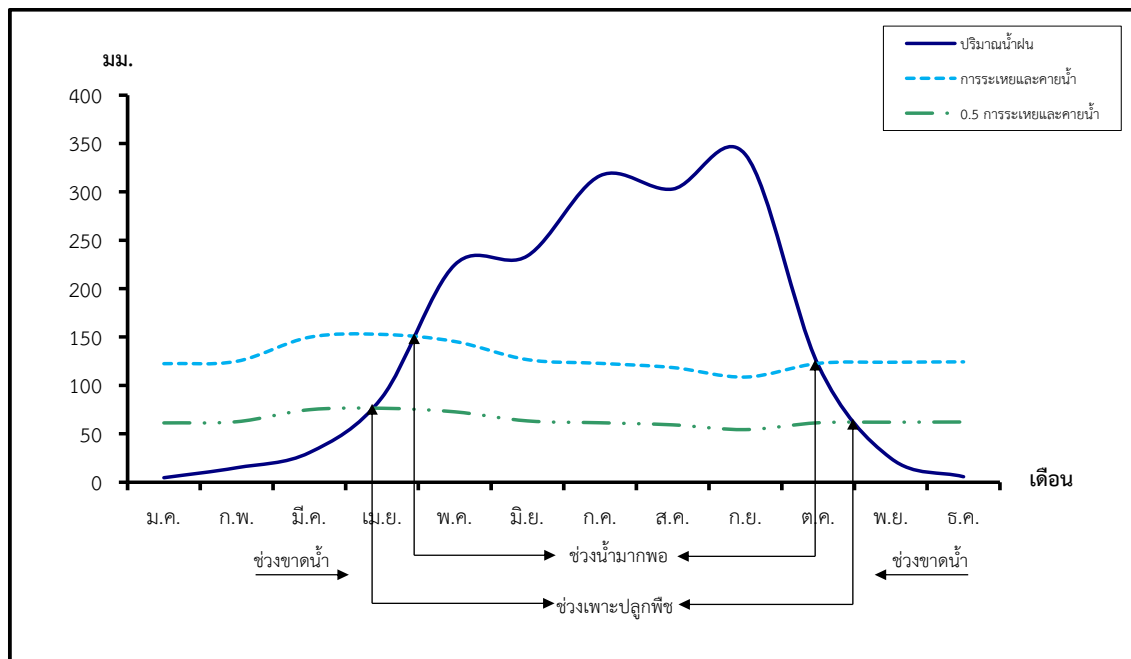
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดอุบลราชธานี¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	18.2	32.1	24.6	65.0	4.6	1.0	122.5	4.6
ก.พ.	20.1	34.0	26.5	63.0	14.9	1.9	124.9	14.5
มี.ค.	23.0	35.8	29.0	63.0	30.5	4.3	149.7	29.0
เม.ย.	24.6	36.4	30.0	66.0	87.6	7.3	152.7	75.3
พ.ค.	25.0	35.0	29.3	74.0	224.6	15.5	145.4	143.9
มิ.ย.	25.0	33.9	28.8	77.0	233.8	17.0	126.6	146.3
ก.ค.	24.6	32.8	28.2	79.0	316.7	19.7	122.8	156.7
ส.ค.	24.5	32.4	27.9	81.0	302.9	20.7	118.4	155.3
ก.ย.	24.2	32.1	27.6	82.0	338.5	20.1	108.6	158.8
ต.ค.	22.9	32.3	27.2	77.0	121.1	10.5	122.8	97.6
พ.ย.	21.2	32.3	26.2	71.0	24.7	3.5	123.9	23.7
ธ.ค.	18.8	31.3	24.4	67.0	5.6	0.9	124.3	5.5
เฉลี่ย	22.7	33.4	27.5	72.1	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,705.5	122.4	1,542.5	1,011.2

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดอุบลราชธานี

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 411 ไร่ หรือร้อยละ 2.92 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และถนน

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 12,990 ไร่ หรือร้อยละ 92.44 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 12,899 ไร่ หรือร้อยละ 91.79 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+พืชไร่ผสม และนาข้าว+ข้าวโพด
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 63 ไร่ หรือร้อยละ 0.45 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 18 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน และยางพารา
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ กัลย และแก้วมังกร
- 5) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 219 ไร่ หรือร้อยละ 1.56 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์และป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 285 ไร่ หรือร้อยละ 2.03 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และหนอง บึง ทะเลสาบ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 147 ไร่ หรือร้อยละ 1.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ พืชหญ้าธรรมชาติ และพื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	411	2.92
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	335	2.38
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	73	0.52
U405	ถนน	3	0.02
A	พื้นที่เกษตรกรรม	12,990	92.44
A101	นาข้าว	12,891	91.74
A101+A201	นาข้าว+พืชไร่ผสม	6	0.04
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	2	0.01
A203	อ้อย	63	0.45
A302	ยางพารา	6	0.04
A303	ปาล์มน้ำมัน	12	0.09
A411	กล้วย	3	0.02
A426	แก้วมังกร	3	0.02
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	4	0.03
F	พื้นที่ป่าไม้	219	1.56
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	80	0.57
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	139	0.99

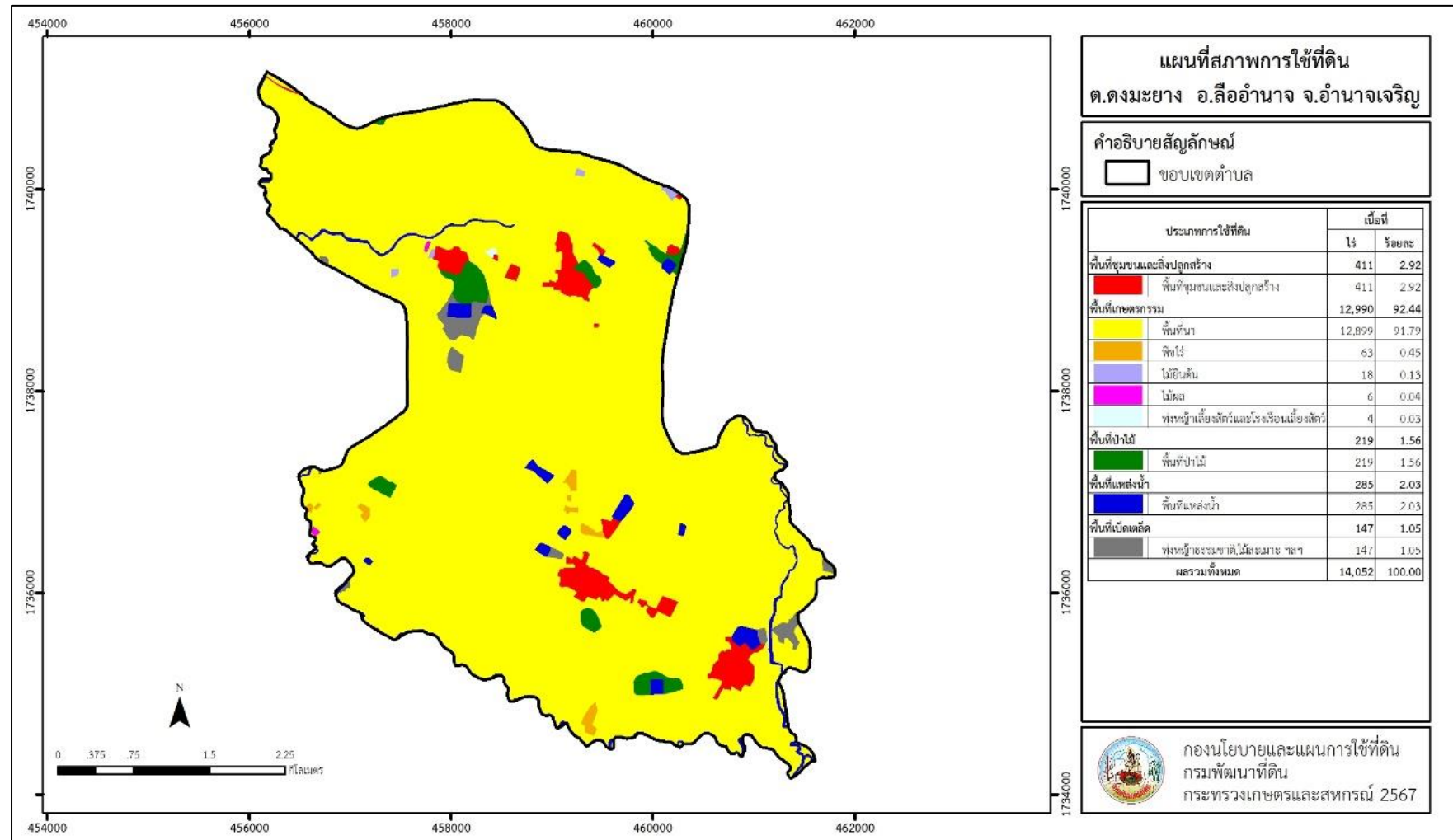

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	147	1.05
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	31	0.22
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	109	0.78
M405	พื้นที่ถม	7	0.05
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	285	2.03
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	137	0.97
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	57	0.41
W202	บ่อน้ำในไร่นา	91	0.65
ผลรวมทั้งหมด		14,052	100.00

ที่มา: กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลดงมะยาง มีประชากรรวม 4,007 คน แยกเป็นชาย 2,033 คน เป็นหญิง 1,974 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 178 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 996 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 823 ครัวเรือน หรือร้อยละ 82.63 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 173 ครัวเรือน หรือร้อยละ 17.37 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน	จำนวนประชากร (คน)		
	(ครัวเรือน)	ชาย	หญิง	รวม
ตำบลดงมะยาง	996	2,033	1,974	4,007
หมู่ที่ 1 ดงมะยาง	145	300	305	605
หมู่ที่ 2 หนองนกหอ	199	366	389	755
หมู่ที่ 3 หนองแคน	97	199	205	404
หมู่ที่ 4 หนองแคนใหญ่	207	449	405	854
หมู่ที่ 5 ดงมะยาง	107	223	206	429
หมู่ที่ 6 แย	102	200	200	400
หมู่ที่ 7 ดงมะยาง	139	296	264	560

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลดงมะยาง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	996	100.00
-จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	823	82.63
-จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	173	17.37

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 14,052 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 996 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 14.11 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 12,990 ไร่ หรือร้อยละ 92.44 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 15.78 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา และปลูกพืชไร่ โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 823 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมา ได้แก่ อ้อย เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 231,909.80 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 64,468.12 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 133,697.21 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 37,166.21 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 98,212.59 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 27,301.91 บาท ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลดงมะยาง	89,998.64	80,955.10	34,271.29	26,684.76	231,909.80	64,468.12	133,697.21	37,166.21
หมู่ที่ 1 ดงมะยาง	114,025.86	38,336.21	33,129.31	39,767.24	225,258.62	45,922.67	131,603.45	26,829.53
หมู่ที่ 2 หนองนกหอ	61,331.13	119,821.19	37,566.23	27,996.69	246,715.23	84,861.05	78,749.01	27,086.79
หมู่ที่ 3 หนองแคน	84,891.57	195,590.36	47,349.40	32,036.14	359,867.47	91,064.02	284,921.11	72,098.94
หมู่ที่ 4 หนองแคน	67,111.94	60,947.76	30,335.82	21,656.72	180,052.24	56,769.41	93,947.76	29,621.18
หมู่ที่ 5 ดงมะยาง	67,134.15	54,853.66	42,439.02	20,609.76	185,036.59	52,320.69	148,806.10	42,076.21
หมู่ที่ 6 แย	213,337.50	48,400.00	22,505.00	24,791.25	309,033.75	75,374.09	183,785.00	44,825.61
หมู่ที่ 7 ดงมะยาง	56,741.57	47,089.89	26,949.44	17,286.52	148,067.42	49,728.30	89,528.09	30,067.92

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลดงมะยาง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 14,052 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลดงมะยาง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,705.5 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลดงมะยาง มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ลำเซบก หนองเป่า หนองผักตบ หนองเหมือดแอ่ หนองไหล ห้วยกุดสิม ห้วยดอนหวาย และห้วยแดง

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลดงมะยาง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 13 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลดงมะยาง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 7 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Nad-lsA ชุดดินนาตุน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,460 ไร่ หรือร้อยละ 10.39 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Nbn-pic,col-sIA ดินหนองบุญนาที่มีศิลาแลงอ่อนและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 642 ไร่ หรือร้อยละ 4.57 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Nbn-Nbn-pic-sIA หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินหนองบุญนา และดินหนองบุญนาที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 834 ไร่ หรือร้อยละ 5.94 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sIB ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,289 ไร่ หรือร้อยละ 9.17 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Msk-lsA ชุดดินมหาสารคาม มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 640 ไร่ หรือร้อยละ 4.55 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Ng-Msk-vtks-lsB หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินน้ำพอง และดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,075 ไร่ หรือร้อยละ 64.58 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Pho-Pho-fl-sIA หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินพล และดินพลที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 112 ไร่ หรือร้อยละ 0.80 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 9,715 ไร่ หรือร้อยละ 69.13 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินมหาสารคาม (Msk) ดินมหาสารคามที่เป็นทรายหนามาก (Msk-vtks) และชุดดินน้ำพอง (Ng)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลงมะยาง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

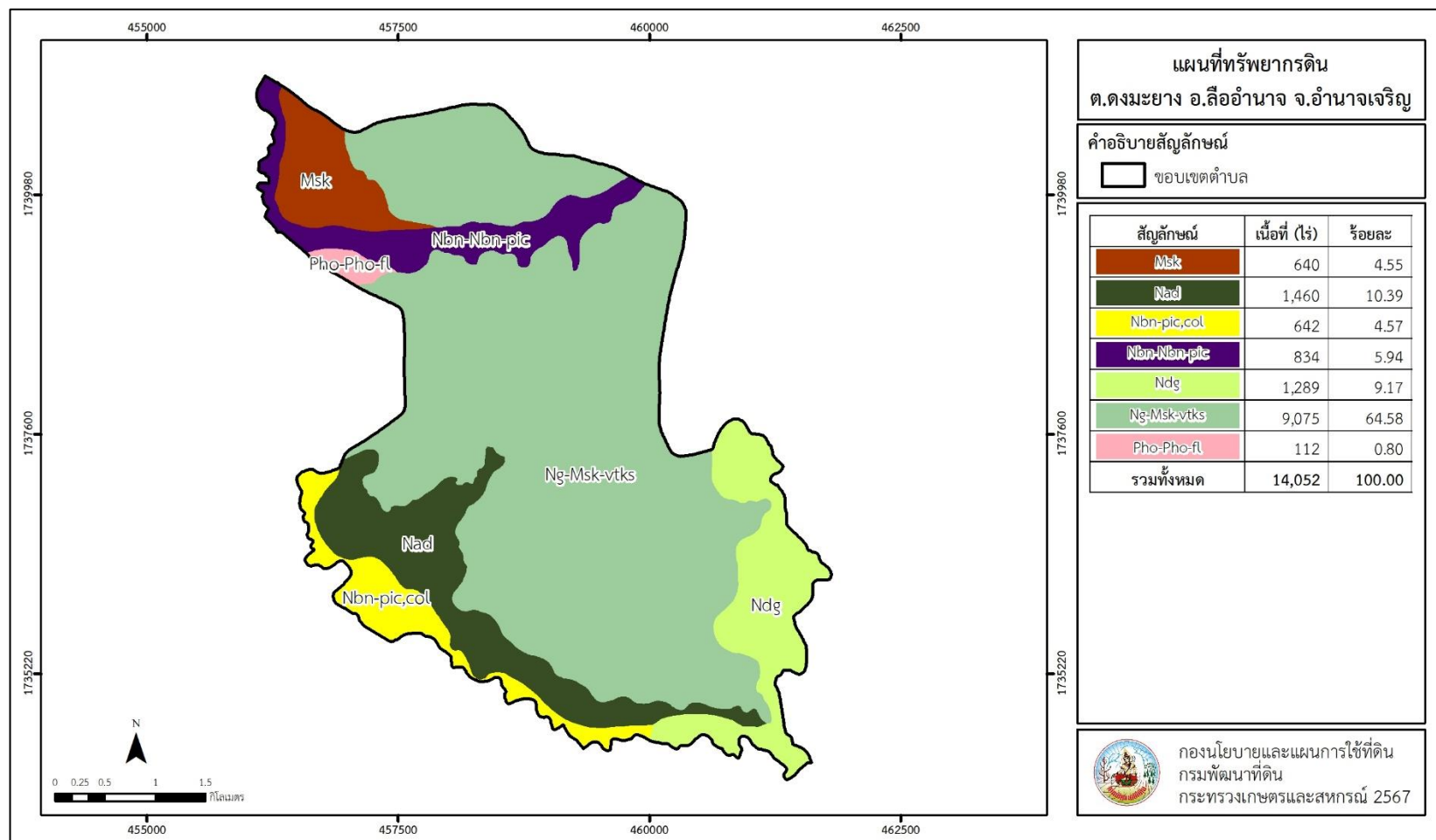
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Msk-IsA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	640	4.55
Nad-IsA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	1,460	10.39
Nbn-Nbn-pic-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	834	5.94
Nbn-pic,col-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	642	4.57
Ndg-sIB	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	1,289	9.17
Ng-Msk-vtks-IsB	2-5	>150	ดีถึงดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.0	6.0-7.0	<2	-	9,075	64.58
Pho-Pho-fl-sIA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	112	0.80
รวมทั้งหมด											14,052	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลงมะยาง คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 3) ขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำเกษตร
- 4) พบน้ำเค็มและดินเค็ม
- 5) โรคและแมลงระบาดในพืชผัก

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลงมะยาง มีความต้องการ 6 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน
- 4) สนับสนุนปัจจัยการผลิตพืชปุ๋ยสด พืชเลี้ยงสัตว์ พันธุ์ปลา ไม้ผลไม้ยืนต้น และปุ๋ยหมัก
- 5) ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่สูงขึ้น
- 6) สนับสนุนการใช้น้ำพลังงานแสงอาทิตย์

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 2 ประการ คือ

- 1.1) ราคาผลผลิตตกต่ำ
- 1.2) สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ

- 2.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) ดินในพื้นที่มีผลึกเกลือ
- 2.3) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน
- 2.4) ต้องการปัจจัยการผลิตทางการเกษตร
- 2.5) ต้องการลดต้นทุนการผลิต

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ดินเสื่อมโทรม ดินทรายจัด

- 3.2) ดินในพื้นที่ที่มีความเค็ม
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอ
- 3.5) ต้นทุนการผลิตสูง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ดินมีลักษณะเป็นเป็นกรด ขาดธาตุอาหาร และขาดอินทรีย์วัตถุ
- 4.2) ดินเค็ม และน้ำเค็มไม่เหมาะสมในการปลูกพืช
- 4.3) เกษตรกรขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำการเกษตร
- 4.4) เกษตรกรขาดปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการทำการเกษตร และปรับปรุงบำรุงดิน
- 4.5) กำไรที่ได้จากการทำการเกษตรน้อยลง เนื่องจากต้นทุนที่สูง

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

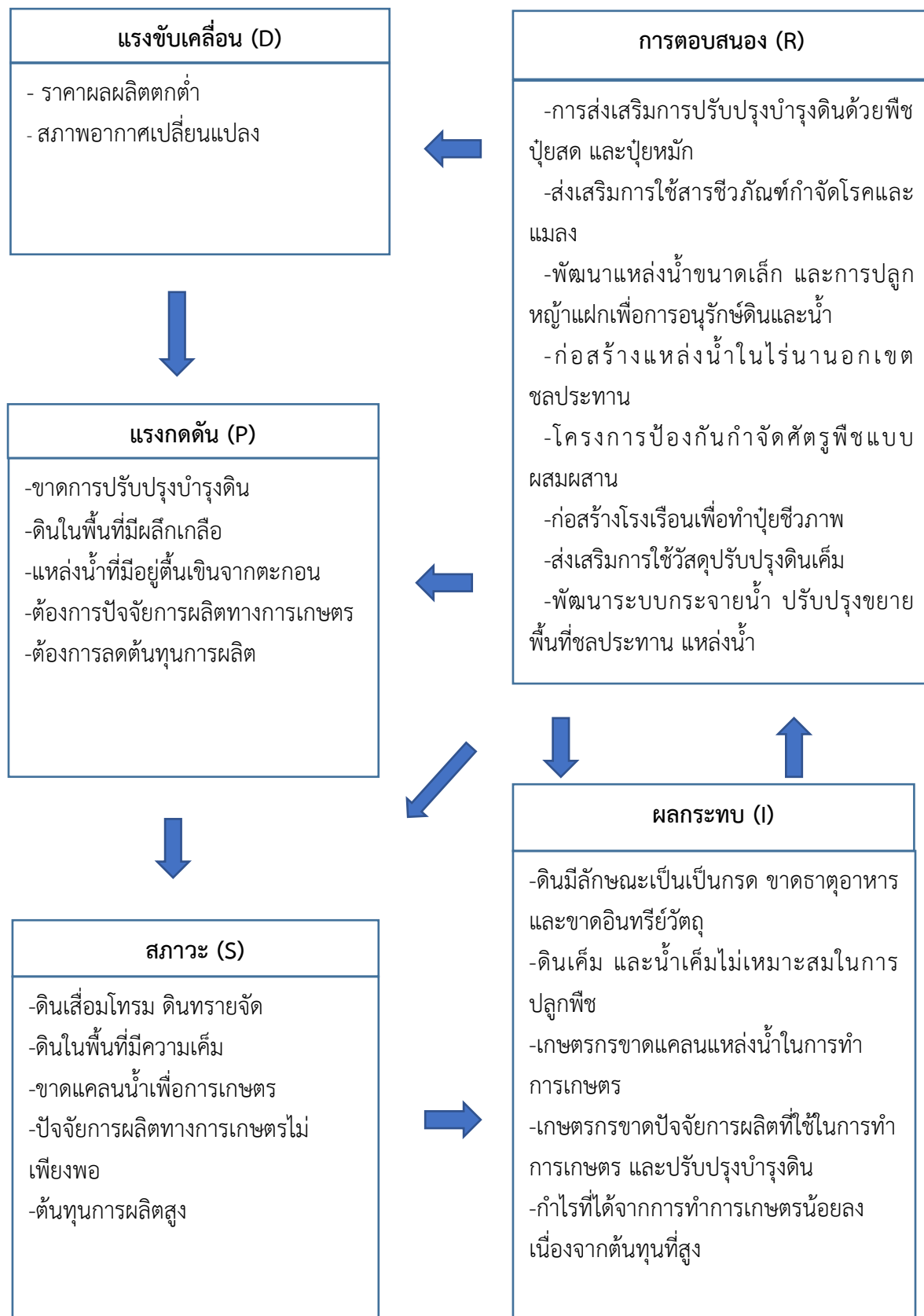
อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) ส่งเสริมการใช้วัสดุปรับปรุงดินเค็ม
- 5.2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด และปุ๋ยหมัก
- 5.3) ส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์กำจัดโรคและแมลง
- 5.4) พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก และการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 5.5) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 5.5) โครงการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน

อนาคต

- (1) พัฒนาระบบกระจายน้ำ ปรับปรุงขยายพื้นที่ชลประทาน แหล่งน้ำ
- (2) ก่อสร้างโรงเรือนเพื่อทำปุ๋ยชีวภาพ

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1) **ข้าว** ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ซึ่งจะอาศัยน้ำฝนเป็นแหล่งน้ำหลัก พื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่ห่างจากเขตชลประทาน พันธุ์ข้าวที่ปลูกจะใช้ หอมมะลิ 105

กข.15 และ กข.6

2) **อ้อย** เกษตรกรจะเริ่มปลูกในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมในการปลูก 1 รอบ สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 3 ปี เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤศจิกายน ผลผลิตโดยเฉลี่ยในพื้นที่ประมาณ 8 ตันต่อไร่

3) **ยางพารา** เกษตรที่ปลูกยางพาราจะเก็บผลผลิตในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ พักหน้ายาง 2 เดือนในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน

4) **ปาล์มน้ำมัน** เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจะเก็บผลผลิตตลอดปี ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 3 ตันต่อไร่

5) **กล้วย** เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยจะเก็บผลผลิตได้ตลอดทั้งปี โดยส่วนมากจะขายเป็นหวี ๆ ละ 20 -25 บาท

ชนิดพืชที่ปลูก		เดือน											
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว	ระยะปลูก												
	ระยะเก็บเกี่ยว												
อ้อย	ระยะปลูก												
	ระยะเก็บเกี่ยว												
ปาล์มน้ำมัน	ระยะปลูก												
	ระยะเก็บเกี่ยว												
ยางพารา	ระยะปลูก			พักหน้ายาง									
	ระยะเก็บเกี่ยว												
กล้วย	ระยะปลูก												
	ระยะเก็บเกี่ยว												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา พริก ถั่วลิสง ลำไย ข้าวโพด ขมิ้นชัน

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

หน่วยที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	อ้อย	ยางพารา	พริก	ถั่วลิสง	ลำไย	ข้าวโพด	ขมิ้นชัน
Msk-lsA	S2on	S2on	S2ons	S2on	S2ons	S2ons	S2ns	S2on	S2on
Nad-lsA	S2on	S2on	S2ons	S2on	S2ons	S2ons	S2ns	S2on	S2on
Nbn-Nbn-pic-slA	S2s	N	S2os	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	N
Nbn-pic,col-slA	S1	N	S2os	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o	N
Ndg-slB	S2ewos	S2os	S2os	S2os	S2os	S2os	S2s	S2os	S2os
Ng-Msk-vtk-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Pho-Pho-fl-slA	S2o	S2o	S2os	S2o	S2os	S2os	S2s	S2o	S2o

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนการใช้ที่ดิน โดยสาระสำคัญในมาตรา 72 (1) ได้ระบุอย่างชัดเจนว่ารัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน โดยวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากการแบ่งเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล ได้แก่ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อจัดทำเขตการใช้ที่ดินต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดอำนาจเจริญ สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 12,991 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 92.45 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 1,484 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 10.56 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กล้วย และแก้วมังกร เป็นต้น

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 1 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 10 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย เป็นต้น

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 11,419 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 81.26 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ปาล์มน้ำมัน และยางพารา เป็นต้น

(3) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 50 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ มันสำปะหลัง และอ้อย เป็นต้น

3) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ซึ่งเป็นเขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่าง ๆ โดยประเภทของโรงเรียนที่พบได้แก่ วัว เป็นต้น

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 411 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.92 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 410 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.92 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 1 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 286 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.04 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 196 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.39 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วยหนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 90 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 146 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

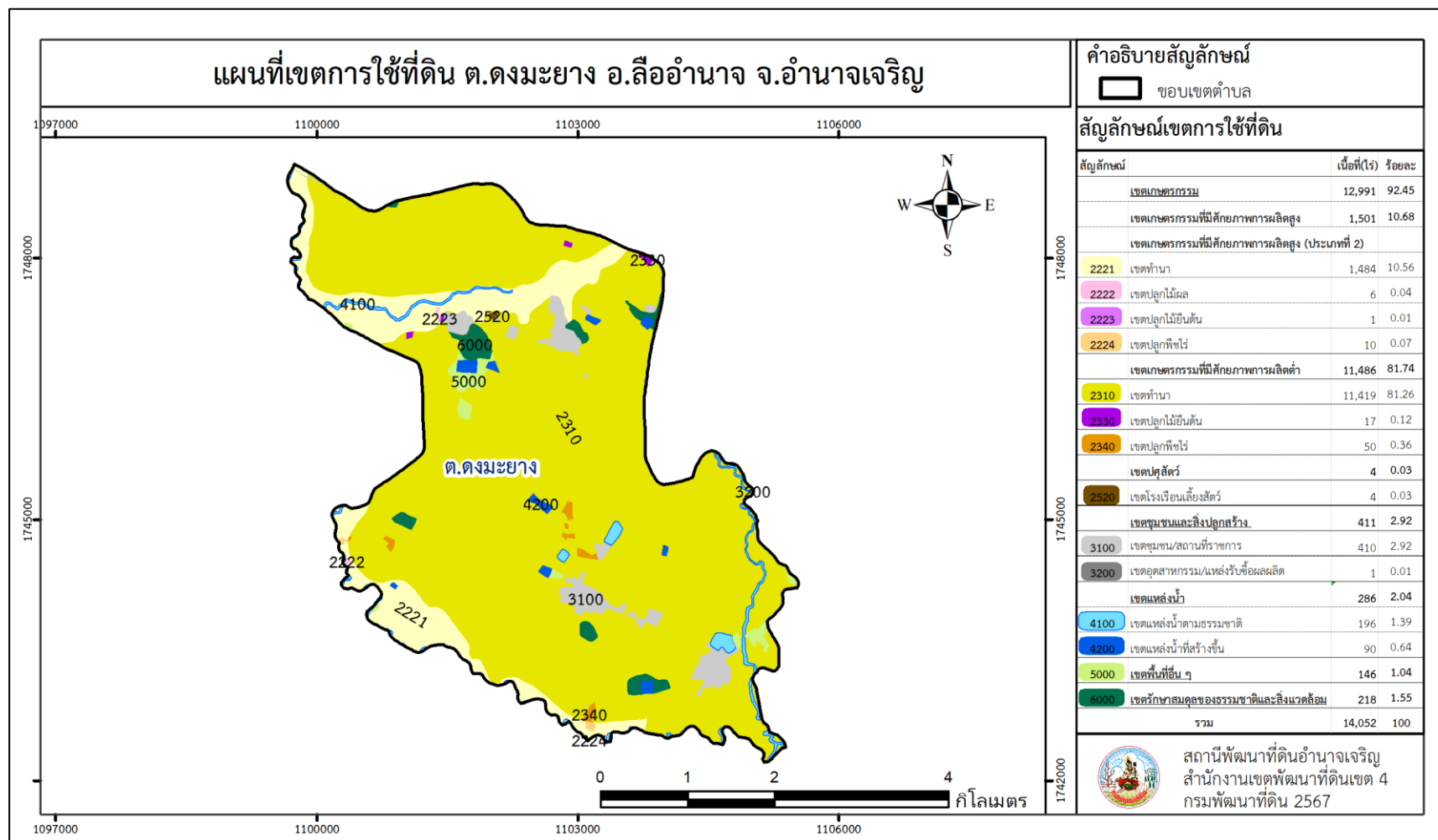
6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 218 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.55 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
2	เขตเกษตรกรรม	12,991	92.45
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	1,501	10.68
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)		
2221	เขตทำนา	1,484	10.56
2222	เขตปลูกไม้ผล	6	0.04
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	1	0.01
2224	เขตปลูกพืชไร่	10	0.07
	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	11,486	81.74
2310	เขตทำนา	11,419	81.26
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น	17	0.12
2340	เขตปลูกพืชไร่	50	0.36
	เขตปศุสัตว์	4	0.03
2520	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	4	0.03
3	เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	411	2.92
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	410	2.92
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	1	0.01
4	เขตแหล่งน้ำ	286	2.04
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	196	1.39
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	90	0.64
5	เขตพื้นที่อื่น ๆ	146	1.04
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	146	1.04
6	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	218	1.55
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	218	1.55
รวม		14,052	100

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดสุรินทร์ แล้ว จะต้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลดงมะยางไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะยาง เพื่อมี มติ ให้ความร่วมมือในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการ เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสุรินทร์เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนา ที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่ กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินสุรินทร์ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรร ให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตกิจกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินกรด/ดินทราย มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปูนโดโลไมท์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

7.2.2 เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1) การปรับปรุงบำรุงดิน

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การจัดหาปุ๋ยคอก/ปุ๋ยหมัก
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

2) การบริหารจัดการน้ำ

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.2.3 เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1) การบริหารจัดการน้ำ

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอำนาจเจริญ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ)
- (2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการรักษาพันธุ์ข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)

- (4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอำนาจเจริญ/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอำนาจเจริญ)
- (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practical : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
- (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

3) เขตปศุสัตว์ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจาก ส่วนราชการอื่น ดังนี้

(1) ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอำนาจเจริญ)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานอำนาจเจริญ) (ตารางที่ 7-2)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลดงมะยาง เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ เปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลดงมะยาง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลดงมะยางในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ (3) ปัญหาเรื่องโรคและแมลงในไม้ผล และมีปัญหารองลงมา คือ ขาดการตลาดและอำนาจการต่อรองของกลุ่มเกษตรกร และปัญหาน้ำเค็ม พบน้ำเค็มที่ความลึก 50-100 เมตร ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ดินเค็ม โดยในพื้นที่ตำบลดงมะยาง จากการวิเคราะห์การชะล้างพังทลายในเขตการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง ซึ่งมีเนื้อที่รวม 14,052 ไร่ นั้น พบว่า พื้นที่ตำบลดงมะยางมีระดับการสูญเสียดินน้อย มีพื้นที่ 14,052 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่ทั้งหมด การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้านในตำบลดงมะยาง ส่วนมากจะขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ทางการเกษตร ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากมีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลง เช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนาไปใช้และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำ จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อกักน้ำในดิน ให้คงความอุดมสมบูรณ์

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 3 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายชะลอน้ำ เป็นต้น (2) สร้างแหล่งน้ำเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ขุดเจาะบ่อบาดาลพลังงานแสงอาทิตย์

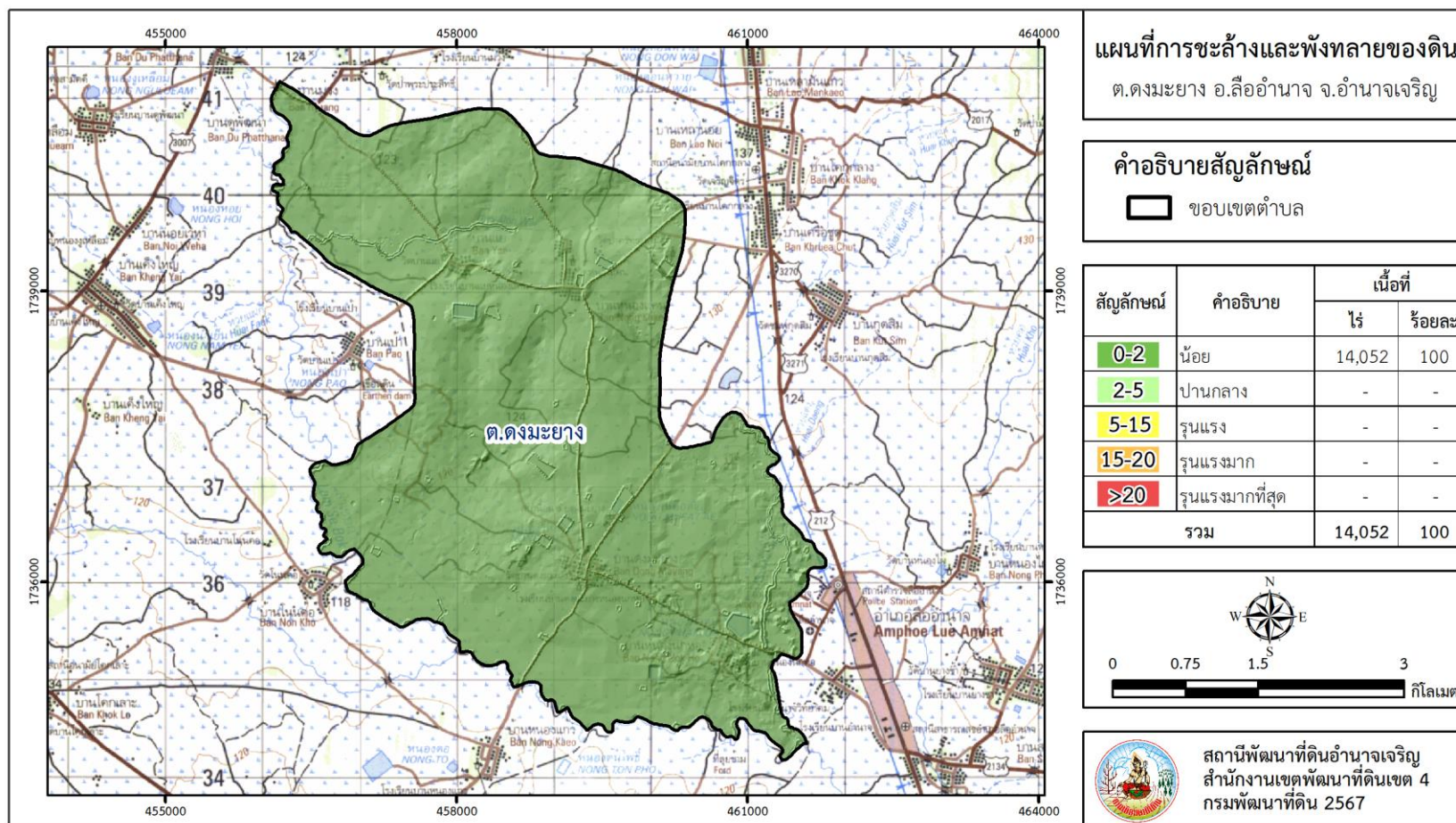
เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 3 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้ว สรุปได้ว่า ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง แล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบล โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ ขุดลอก และทำบ่อบักในลำห้วยลำเซบก ห้วยกุดสิม ห้วยดอนหวาย และห้วยแดง การขุดบ่อบาดาลพลังงานแสงอาทิตย์ ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรม

การผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 7-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตพื้นที่ทำนา เนื้อที่ 12,899 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	568,500
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	-
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	196,000
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	12,000
	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	3,500
	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	272,000
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	51,000
	1.7 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	34,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,470,000
	- การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	1,470,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	960,000
	- การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	960,000
	4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	2,643,250
	4.1 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	2,000,000
	4.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตร	643,250
	5.โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของเกษตรกร	2,800,000
	5.1 ก่อสร้างมาตรการบริหารจัดการดินและน้ำ	1,200,000
	5.2 งานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,600,000
2. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 63 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	137,000
	1.1 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	49,000

ตารางที่ 7-1 ต่อ

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	3,000
	1.3 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	68,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	17,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	105,000
	- การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	105,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	240,000
	- การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	240,000
3. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 6 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	17,000
4. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 18 ไร่	- การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	17,000
5. เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 4 ไร่		
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	722,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	1,575,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,200,000
	4. การพัฒนาดินเพื่อการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agi-Map	2,643,250
	5.โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของเกษตรกร	2,800,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	8,940,750

ตารางที่ 7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1. เขตพื้นที่ทำนา 2. เขตปลูกพืชไร่ 3. เขตปลูกไม้ผล 4. เขตปลูกไม้ยืนต้น 5. เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต 1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) 2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (ศูนย์วิจัยไร่พืชจังหวัด) 4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม 5) โครงการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน (ทต.ดงมะยาง) 6) โครงการก่อสร้างโรงเรือนเพื่อทำปุ๋ยชีวภาพพร้อมจัดหาอุปกรณ์ (ทต.ดงมะยาง) 7) โครงการจัดหาเครื่องพ่นสารกำจัดโรคแมลงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ทต.ดงมะยาง) 8) โครงการส่งเสริมการใช้วัสดุปรับปรุงดินเค็มในพื้นที่ (ทต.ดงมะยาง) 9) โครงการก่อสร้างโรงอบผลผลิตทางการเกษตร (ทต.ดงมะยาง) 10) โครงการสร้างถนนเพื่อการเกษตร (ทต.ดงมะยาง) การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 2) โครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) 4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) 5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 6) โครงการส่งเสริมเกษตรกรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) 7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) 10) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) 11) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด) 12) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 13) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม 14) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี 15) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ	1) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) 2) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) 3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) 4) โครงการขุดลอกหนองหัวช้าง (ทต.ดงมะยาง) 5) โครงการขุดลอกดอนเียว (ทต.ดงมะยาง) 6) โครงการขุดลอกหนองเหมือดแอ่ (ทต.ดงมะยาง) 7) โครงการเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (one plan) (ทต.ดงมะยาง) 8) โครงการสร้างและซ่อมแซมฝายกั้นน้ำห้วยกุดสะเดา (ทต.ดงมะยาง) 9) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำกุดสะเดาเพื่อการเกษตร (ทต.ดงมะยาง) 10) โครงการซ่อมแซมฝายน้ำล้น หมู่ 7 (ทต.ดงมะยาง) 11) โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลภายใน หมู่ 6 (ทต.ดงมะยาง)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลดงมะยาง อำเภอเสี้ออำนาจ จังหวัดอำนาจเจริญ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งานกิจกรรม/โครงการ/	หน่วย	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1. การปรับปรุงบำรุงดิน															
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	250	250	250	250	250	1,250	-	-	-	-	-	-	พด.
เขตนาข้าว,เขตปลูกพืชไร่	1.2 การผลิตจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด-	ตัน	2	2	2	2	2	10	49,000	49,000	49,000	49,000	49,000	245,000	พด.
เขตนาข้าว,เขตปลูกพืชไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	700	700	700	700	700	3,500	พด.
เขตนาข้าว,เขตปลูกพืชไร่	1.5 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	68,000	68,000	68,000	68,000	68,000	340,000	พด.
เขตนาข้าวเขตปลูกพืช/ทุ้ง/ไม้ยืนต้น/ไม้ผล/ไร่หญ้าเลี้ยงสัตว์	1.6 การจัดหาปุ๋นโดโลไมท์	ตัน	10	10	10	10	10	50	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000	พด.
เขตนาข้าว	1.7 การรณรงค์เฝ้ากลบตอซัง	ไร่	20	20	20	20	20	100	6,800	6,800	6,800	6,800	6,800	34,000	พด.
2. การบริหารจัดการน้ำ															
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	15	15	15	15	15	75	315,000	315,000	315,000	315,000	315,000	1,575,000	พด.

ตารางที่ 7-3 ต่อ

เขตการใช้ที่ดิน	งานกิจกรรม/โครงการ/	หน่วย	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน															
เขตพื้นที่เกษตรกรรม, พื้นที่แหล่งน้ำ	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
4. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ															
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	4.1 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	400,000	400,000	400,000	400,000	400,000	2,000,000	พด
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	4.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตร														พด.
เขตนาข้าว	- ผลิตปุ๋ยหมัก พด.1	ตัน	12	12	12	12	12	60	40,800	40,800	40,800	40,800	40,800	204,000	พด.
เขตนาข้าว	- ผลิตน้ำหมักชีวภาพ พด .2	ลิตร	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	6,000	15,600	15,600	15,600	15,600	15,600	78,000	พด.
เขตนาข้าว	- การผลิตจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด-	ตัน	1	1	1	1	1	5	29,750	29,750	29,750	29,750	29,750	148,750	พด.
เขตนาข้าว	- ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	50	50	50	50	50	250	42,500	42,500	42,500	42,500	42,500	212,500	พด.
5.โครงการบริหารจัดการดินและน้ำทั้งบนดินและใต้ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตของเกษตรกร															
เขตนาข้าว	5.1 ก่อสร้างมาตรการบริหารจัดการดินและน้ำ	แห่ง	20	-	-	-	-	20	1,200,000	-	-	-	-	1,200,000	พด
เขตนาข้าว	5.2 งานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	800	-	-	-	-	800	1,600,000	-	-	-	-	1,600,000	พด

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2566” แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2567 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ดันศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลดงมะยาง. 2567. วิสัยทัศน์ พันธกิจ. แหล่งที่มา: https://www.dongmayang.go.th/data_4385, 3 สิงหาคม 2567.

คณะผู้จัดทำ

นางสาวนตนา คุณพันธ์	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ
ว่าที่ร้อยตรีศิริศักดิ์ จำลองสอง	เจ้าพนักงานการเกษตรปฏิบัติงาน
นายภาณุพงษ์ ไตรยวงษ์	นักวิชาการเกษตร

คณะผู้ให้ข้อมูล

นายอภิสิทธิ์ วรรณกาล	นายกเทศมนตรีตำบลดงมะยาง
นางรวิวรรณ เจียงคำ	เกษตรอำเภอสีอำนาจ
นายกิริติ มีแว	ปลัดเทศบาลตำบลดงมะยาง
นางสุมาลี อินทพันธ์	หัวหน้าสำนักปลัดตำบลดงมะยาง
นายปรกรณ์เกียรติ โมพา	ปศุสัตว์อำเภอสีอำนาจ
น.ส.สุภาภรณ์ จำรูญ	นักวิชาการเกษตรศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว
นายนิติทรัพย์ โสภา	เจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว
นางสาวบาทลี สีลาพัฒน์	ผู้ช่วยเจ้าพนักงานธุรการ
จ.ส.อ.พิทักษ์ สุตาชม	เจ้าพนักงานป้องกันสาธารณสุขชำนาญงาน
นายทองอินทร์ ทองกันยา	แพทย์ประจำตำบล
นายทองสุข ชมพูแสน	หมอดินอาสา
นายมงคล เสนามนตรี	หมอดินอาสา
นายสมาน ไร่ไพ	กำนัน
นางคำปุ่น มงคลกุล	ผู้ใหญ่บ้าน
นายสนิท มานุพันธ์	ผู้ใหญ่บ้าน
นางสุกัญญา ขาวเวียง	ผู้ใหญ่บ้าน
นายอ้อย ทานะพันธ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นายเจริญฤทธิ์ ม่วงท่า	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นางหนูพิน สีลาทรัพย์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นายประวิทย์ สายรักษ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

คณะผู้ให้ข้อมูล

นางบุญมี บุญจันทร์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นายสวน มานพันธ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นายโพนเมือง ชมพูแสน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นายอนันต์ สุทน	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลดงมะยาง
นางวิภาวัลย์ มารัตน์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลดงมะยาง
นายอนุศักดิ์ ไกลสิทธิ์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลดงมะยาง
นางรินรดา เอื้อวงศ์ประเสริฐ	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลดงมะยาง
น.ส.สุพรรณสา คชรัตน์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลดงมะยาง
นายประจักษ์ คำประดิษฐ์	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลดงมะยาง
นางคำปอน จารุสิน	เกษตรกร
นางโสพิณ บุญแปลง	เกษตรกร
นางนิตย ผลสิน	เกษตรกร
นางหนูออน หวังสิน	เกษตรกร
น.ส.ดวงจันทร์ สันททรัพย์	เกษตรกร
นายสุพันธ์ ทานะพันธ์	เกษตรกร
นางสุชาดา มานพันธ์	เกษตรกร
นางวงเดือน ภานา	เกษตรกร
นางบุญจง ปฏิโชติ	เกษตรกร
นายบุญทัน จารุสิน	เกษตรกร

สถานีพัฒนาที่ดินอำนาจเจริญ
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๔
กรมพัฒนาที่ดิน

๕๒๔ หมู่ ๔ ตำบลบุง
อำเภอเมืองอำนาจเจริญ
จังหวัดอำนาจเจริญ
โทร ๐๔๕๔๕๒๘๘๓